

Rode draden van de visitatiecommissie Financiële beheersbaarheid sociaal domein

Deelsessie Sturing in het sociaal domein:
'wat als het Rijk niet over de brug komt?'

Stand van zaken visitatietrajecten

- 19 (van 30 voorgenomen) visitatietrajecten afgerond (o.a. Krimpen aan den IJssel)
- Ca. 100(!) aangemelde gemeenten
- 30 gemeenten worden geselecteerd op basis van variatie in grootte, regio en probleemstelling
- Veelal financiële problemen op jeugd en Wmo: toename van aantallen trajecten, in sommige gevallen ook toename van zwaarte zorg

Verfijnd beeld gekregen van de rode draden met betrekking tot:

- 1) **Systeenvraagstukken**
- 2) **Knelpunten waarop gemeenten zelf stappen kunnen (moeten) zetten**

Systemvraagstukken

Gegeven de financiële kaders moet er sterk aan sturingsknoppen worden gedraaid. Het systeem voorziet daar op dit moment nog onvoldoende in ten aanzien van:

- Wmo-abonnementstarief (sturen aan de poort dmv eigen bijdrage)
- Externe verwijzers (sturen aan de poort dmv gerichte inzet hulp)
- Impact van zeer zware problematiek op begroting kleine gemeenten (opvangen binnen kleine begroting)

Ontwikkelpunt 1: *schaarste noopt tot scherpe, bestuurlijke, keuzes*

- College en raad willen nog (te) vaak alle inwoners bedienen.
- Met het oplopende beroep op gemeentelijke voorzieningen komt *á*lle gemeentelijke dienstverlening onder druk te staan, van het sociaal domein tot de bibliotheek en het zwembad.
- Scherper kiezen is noodzakelijk: goede zorg voor inwoners die het echt nodig hebben, of zorg voor iedereen die het vraagt? Geldt m.n. voor Jeugdwet
- ‘We volgen de wettelijke kaders’ is geen bestuurlijke keuze
- Als het college deze keuze niet maakt en communiceert, moeten de toegangsmedewerkers zelf keuzes maken.

Ontwikkelpunt 1a: *de meest uitgebreide zorg is niet altijd de beste zorg*

- Door veel zorg toe te kennen zijn inwoners niet altijd beter geholpen.
- Voorbeeld: een gezin dat (door goede bedoelingen) door meerdere professionals wordt ondersteund, kan de in- en uitloop van vreemden als stressvol ervaren, waardoor een deel van de hulp overbodig werkt.
- Voorbeeld: residentiële zorg voor een jeugdige kan, bij twijfel, de veilige keuze lijken (“als we dat toekennen, kunnen ze ons in elk geval niet verwijten dat we er niet alles aan hebben gedaan”). Tegelijkertijd kan het een kind's ontwikkeling verstoren (& gemeentelijke visie doorkruisen).
- Professionals moeten bestuurlijk gedekt worden om dit soort afwegingen te maken.

Ontwikkelpunt 1b: *kostenbewustzijn bij toegang*

- Vaak stellen gemeenten (terecht!) veel vertrouwen in het oordeel van de professional. Echter, door de opdracht te geven om ‘te doen wat nodig is’ krijgen toegangsprofessionals carte blanche om uitgebreid zorg toe te kennen.
- Voorbeeld: geef ook de opdracht mee om ‘niet te doen wat niet nodig is’.
- Voorbeeld: creëer inzicht bij de toegang in het prijskaartje dat hangt aan de vormen van gecontracteerde hulp
- Voorbeeld: laat inwoners zelf aangeven hoeveel uren huishoudelijke hulp zij willen, en ken dat toe als het op of onder het wettelijke aantal uren komt.

Ontwikkelpunt 2: *Gat tussen visie op SD en sturingsinformatie*

- De visie wordt onvoldoende uitgewerkt in specifieke beleidsdoelen, leidende principes en concrete indicatoren. Voorbeelden:
- Visie: “onze inwoners doen naar vermogen mee”
- Sturingsinformatie: aantallen maatwerkvoorzieningen, duur trajecten, financiële rapportages
- Visie: “kinderen groeien op in het gezin en in de buurt en vinden daar oplossingen voor hun problemen. De professional komt in beeld als dat niet lukt.”
- Sturingsinformatie: verschuiving van residentiële naar ambulante zorg, lidmaatschap verenigingen, ontwikkeling gebruik voorliggende voorzieningen

Ontwikkelpunt 3: *samenspel tussen bestuur, toegang en uitvoering verdient aandacht*

- De losse onderdelen van het SD functioneren afzonderlijk goed, maar de samenhang ontbreekt soms.
 - Welk mechanisme bestaat er in uw gemeente om signalen over het werk van de toegang terug te koppelen naar het college en de raad?
 - Leeft uw visie voldoende bij de uitvoering, en geeft die visie hen voldoende richting om de goede keuzes te maken?
 - Als deze mechanismen ontbreken vervagen rollen: wethouders worden managers (of zelfs toegangsmedewerkers), beleidsmedewerkers en uitvoerders formuleren hun eigen visie.
-

Opties/ Ideeën voor beheersing kosten in de Wmo / vooral bij de HH

Ronald Bellekom
VNG

- Lobby voor toereikend budget (minister compenseert niet aanvullend voor effect abo.tarief....) en vorm ink. afhankelijke bijdrage terug.
- Effect invoering abo.tarief vooral op de HH
- Groei uitgaven Wmo niet alleen door abo.tarief: Ook agv AMvB reële kostprijzen, demografie, langer thuis wonen, etc

Ledenbrief <https://vng.nl/brieven/maatregelen-beheersing-kosten-abonnementstarief> :

1. Financiële draagkracht betrekken in het onderzoek
2. Invoeren van een budgetplafond en een wachtlijst
3. Voorzienbaarheid
4. Eigen kracht bevorderen

Let wel:

- Uitgangspunt blijft: zorgvuldige procedure en individueel maatwerk
- Mogelijk bezwaar- en beroepsprocedures / proefproces

Naar de nabije toekomst (zie ook advies VNG expertiseteam reikwijdte Wmo):

1. Inzetten op re-enablement.
2. Andere vormen van thuisondersteuning.
3. Gesprek, landelijk en lokaal, in en met samenleving, over ouder worden: hoe daar op voor te bereiden en voor wie is de hulp vanuit de overheid (en op welke wijze) er wel en voor wie niet?

Update onderzoek Jeugd

Geert Schipaanboord
VNG

- Onderzoek wordt op dit moment afgerond
- Op 10 december bestuurlijk overleg met staatssecretaris Blokhuis over uitkomst en vervolgproces, waarschijnlijk op 14 december naar Tweede Kamer
- Gesprek gaat over:
 - a) Noodzaak incidentele en structurele middelen
 - b) Maatregelen die gemeenten kunnen nemen tekorten te verminderen
 - c) Maatregelen die wettelijke aanpassing vragen en gemeenten helpen kosten te verlagen